

ALA-SATAKUNNAN YMPÄRISTÖSEURA

Jäsenkirje 2/2014

Syyskirje

Luonnossa liikkuessasi voit nyt kokea ensimerkit syksyn ja talven tulosta. Havunneulassade harjun mäntymetsässä, kymmenen kalastavan kuikan parvi järvenselällä, kurkien jäähyväistanssi luhdassa ja massiivinen rastaiden muutto kohti etelää. Siinä minun viikonlopun elämyksiä, joita nyt lämmöllä muistelen ja se vie osaltaan arkea eteenpäin.

Kesä ja sen kiireet ovat mennyttä. Ympäristöseuralaisille se muodostui poikkeuksellisen kiireiseksi, mutta selvisimme eri tapahtumien järjestelyistä yhdessä tekemällä. Kesän voimainponnistus oli ehdottomasti Suomi Areenan Euran tapahtuma, joka onnistui kaikin puolin mainiosti. Ympäristöseura oli yksi tapahtuman aktiivisimmista yhdistyksistä. Lämmin muisto jäi muun muassa nuorten muusikoiden hyväntekeväisyysesiintymisestä luonnon puolesta. Heidän ja talkoolaistemme pyyteettömän työn tuloksena Ympäristöseuralla on nyt pieni summa rahaa jokiluonnon suojeluun.

Pyhäjärvi-seudun tärkein ympäristöongelma on häpeällinen Eurajoen veden ja sen virkistyskäytön pilaaminen. Joen tämän hetkinen tila on ristiriitainen. Alkukesän veden käyttökielto on purettu, mutta toisaalta jokivarren asukkailta kantautuu edelleen tietoja veden huonolaatuisuudesta. Valvova viranomainen Varsinais-Suomen ELY-keskus ei ole kyennyt selvittämään mystisten rasvapaakkujen ja kalakuolemien aiheuttajia. Tilanne on paradoksaalinen, kun toisaalta jokivarren asukkaat ovat valveutuneet tarkkailemaan jokivettä ja valmiin auttamaan jokiveden seurannassa ja näytteiden otossa, mutta viranomaisella ei ilmeisesti ole resursseja selvittää veden huonolaatuisuuden syitä.

Kaikesta tästä huolimatta ovat asiat paremmin kuin kaksi vuotta sitten. Lokakuussa 2012 Ympäristöseura jätti poliisille tutkintapyyntöön JVP Eura Oy:n ohitusjuoksutuksista. Tämän vuoden kesäkuussa tutkintapyyntö siirtyi syyteharkintaan. Samanaikaisesti JVP:lla on tehty mittavia investointeja puhdistamon toiminnan tehostamiseksi. Myös Eurajoen tärkeimmät pistekuormittajat JVP, JuJo, Ahlström, Apetit ja Säkylän vedenpuhdistamo ovat saaneet aluehallintovirastolta uudet, päivitetty ja hyvät ympäristöluvat. Ihmetystä ja huolta on kuitenkin herättänyt, että kaikki edellä mainitut kuormittajat ovat valittaneet ympäristölupapäätöksistään Vaasan hallinto-oikeuteen. Jotain perin merkillistä tuntuu olevan jokea kuormittavan teollisuuden ja kuntien ympäristöasenteissa. Vastuuta puhtaasta luonnosta ei haluta ottaa yritysten ympäristöstrategioihin, vaikka se on osa modernien yritysten nykypäivää. Muutosten tuulten pitäisi puhalttaa myös Pyhäjärvisen teollisuuden ja kuntien ympäristövastuullisuudessa! Olisiko nyt aika kerätä saman pöydän ääreen kaikki Eurajoen suojelusta kiinnostuneet? Voisiko "lähtölaukauksena" toimia **keskiviikkona 5. marraskuuta klo 17.30 järjestettävä Eurajoki-ilta**, johon on kutsuttu laajasti teollisuuden, kuntien, viranomaisten ja järjestöjen edustajia? Toivottavasti näen myös sinut Eurajoki-salissa!

Ympäristöseuran monipuolisen ja aktiivisen toiminnan "takuumiehenä" on ollut innokas ja osaava talkooväkemme, jota ilman ei yksikään tapahtumistamme olisi onnistunut. Haluan tässä vielä erikseen kiittää kaikkia yhdistyksen talkoisiin osallistuneita! Vuosi on kääntymässä kohti talvea, mutta vielä on jäljellä syksyä ja muutamia tapahtumia, joihin toivon teidän osallistuvan. Loka-marraskuussa järjestetään useita mielenkiintoi-

sia tapahtumia, joista tarkemmin tapahtumakalenterissa. Luonnon talveen valmistautumisen myötä, järjestetään myös yhdistyksen perinteinen pikkujoulu. Toivotan teidät kaikki tervetulleiksi nauttimaan illan antimista! Erityisesti haluan kutsua mukaan yhdistyksen vuoden talkoissa ja tapahtumajärjestelyissä mukana olleet ihmiset.

Syksyn ja alkutalven luontoelämyksiä toivotellen!

Seppo Varjonen, puheenjohtaja

Yhdessä tekemisen ilosta

Nykyisessä, kovin yksilökeskeisessä hyöty-yhteiskunnassamme talkoot ovat harvinaisia ja osallistujat vähissä. Vallalla tuntuu olevan jokin ajatus, että kaikesta työstä pitäisi saada välitön rahallinen korvaus – ja mieluiten muhkea sellainen. Onneksi yhdistyksessämme sentään riittää puuhakkaita ihmisiä! Me tunnemme talkoilla saavutettavien hyötyjen kestävästä kehityksestä tukevat näkökohdat...mutta ennen kaikkea nautimme yhdessä tekemisen ilosta, josta syntyy korvaamattoman arvokkaita elämän kokemuksia, yhteisöllisyyden tuomaa hyvinvointia: kesänlämpöisiä muistoja, joihin palata kylminä ja hiljaisina talvi-iltoina!

Ehdottomasti isoin voimainponnistuksemme oli Kauttuan Ruukin-puistossa järjestetty SuomiAreena-tapahtuma, jossa oli ohjelmaa kaikenikäisille:

Päivi Sandelinin suunnittelema luontopolku kulki ruukin upeassa vaihtelevassa maastossa. Lapsille oli luontopelejä ja -askartelua. Yhdistyksen poluilla ennenkin seikkaillut Tonttu Timotei opasti kuljijat polun läpi. Alla olevassa kuvassa Timotein apulaisena häärinyt Mia Heikkilä perehdyttää poikia nokkoslangan kehräämisen saloihin.

Lisäksi päivään kuului mm. Säkylään suuntautunut vanhojen polkupyörien retki, paneelikeskusteluja ja yhdistyksen toiminnan esittelyä. Päivän päätteeksi Tallinmäki soi 3 bändin voimalla Eurajoen kunnostustoimien hyväksi. Kuvassa konsertin ”pipokeräystä” ahkeroineita talkoolaisia.

Muissa kesäprojekteissa ahkeroitiin mm. niittämällä Wanhan Apteekin puutarhaa Kiukaisten Eurakoskella sekä kitkemällä osana Lähivesi-haastetta Katismaan saari Säkylässä jättipalsamista vapaaksi.

...Ensi kesänäkin Apteekin vanhojen, arvokkaiden kasvien elintilaa on vaalittava aggressiivisempia lajeja niittämällä ja Katismaan rannoilla piileksivä siemenpankki ammentaa uuden palsamisukupolven kitkettäväksemme. Iloisissa talkooporukoissamme on tilaa jokaiselle käsiparille!

Elli Salminen, Kauttua

Mietteitä Ruukinpuistosta

Kauttuan Ruukinpuisto on suomalaisen teollisuushistorian hienoimpia kohteita, jossa Alvar Aallon töitä sanotaan olevan eniten yhdellä paikkakunnalla. Aallon henki elää vahvana Jokisaunalla kuin Terassitalollakin 1800-luvulta peräisin olevan ruukkiasutuksen lomassa. Sekä rakennettu että luonnonympäristö ovat olennainen osa täällä asuvien ihmisten elämänpiiriä. Se on yksiselitteisen tärkeä. Ei ole samantekevää millaisessa kunnossa ympäristö on.

Areenakeskustelussa pohdittiin luonnonympäristön merkitystä seutukunnasta syntyville mielikuville laajemminkin. Ala-Satakunnan ympäristöseuran puheenjohtaja Seppo Varjonen totesi merkityksen olevan todella iso. Valitettavasti Eurajoella (joki, ei kunta) on omienkin asukkaiden silmissä -

erityisesti Kiukaisissa - ikävä maine. Parempaan suuntaan ollaan onneksi menossa. Luonnon kaupalliseen hyödyntämiseen Varjonen ei halunnut ottaa kantaa vaan korosti tavallista, arkista yhdessäoloa lasten ja nuorten kanssa. Mitään erityistä ei luonnonympäristössä tarvita, lapsi löytää sieltä ihmeitä ihan itse. Samalla vahvistuu omakohtainen kokemus luonnosta voimavarana. Metsähallitus ei Laura Lehtosen mukaan ole myöskään kaupallinen toimija vaan edellytysten luoja ja puitteiden tarjoaja yrittäjille. Yrittäminen luonnonympäristössä vaatii tarkasti harkittua tuotteistamista. Löyhien ideoiden kanssa ei yrittäjän ole syytä lähteä liikkeelle. Napakka tuotteistus ja huolellinen liiketoiminnan suunnittelu suojelevat ympäristöä ja yrittämisen edellytyksiä. Liika on liikaa kaupallistamisessakin, homma saattaa karata lapasesta tuhoten luonnonarvoja.

Ruukinpuisto on yhdistänyt alueen yrittäjät perustamaan kehittämistyöryhmän. Ihmiset tulevat kyllä toimeen keskenään, mutta tarvitaan maalaajia, jotka todentavat yhteistä näkemystä. Samaa puhetta kuin Tuiskulan kesäteatterissa! Näin väki saadaan toimimaan yhdessä. Ympäristöministeriön Hannele Pokka totesi rehellisen toiveikkaasti, että ministeriöiden tasolla on eriseuraisuus vähenemässä. Haetaan aktiivisesti yhteisiä linjoja eri hallinnonalojen päätöksentekoon. Panelistit heittivät tulevaisuuden vetovoimatekijöitä Pyhäjärviselulle.

- Lehtonen, metsähallitus: Mahdollisimman monen saavutettavissa olevat selkeät retkeily- ja melontareitistöt.
- Kilo, Ahlström Oy: Kapasiteettia tulisi hallitusti lisätä, jotta matkailutoiminnasta tulisi kannattavaa. Tarkoituksena on tavoittaa sekä ulkomaalaisia että kotimaan matkailijoita.
- Pokka, ympäristöministeriö: Valtiolla ei rahaa ole näihin tarkoituksiin. Pyhäjärvi-instituutin vesiosaaminen on kova juttu. Eri tahojen osaamisen yhdistäminen toisi lisää resursseja niukkuuteen.

SuomiAreena toimi hunajapurkkina, joka kokosi ahkerat työmehiläiset pörräämään Tallinmäelle. Näkemistä ja kokemista oli runsaasti, vanhoista polkupyöristä lähtien. Pyhäjärviselun vetovoimatehoa aina vaan.

Kirsti Alén, Säkylä

Koiranputkiviidakosta kukkatarhaksi

Kiukaisten Viinikkalanpuiston vihreäksi ryteiköksi muuttunut puutarha ja siihen liittyvä niitty siirtyivät vuonna 2011 viideksi vuodeksi Ala-Satakunnan Ympäristöseuralle entisöimishoitoon. Toivottoman näköisestä alkuvaiheesta on edetty kolmen kesän niitto- ja haravointitalkoilla nykytilaan, jossa kookkaiden ukonkellojen ja vuorikaunokkien vuosi vuodelta laajentuneet kasvustot ovat nujertaneet alueella rehottaneen koiranputki- ja nokkosviidakon. Tiukkaa taistelua siinä on käyty aseina viikatteet, haravat ja talkoohenki. Pakon edessä nöyrtyy kuten Rosvo-Roope laulun mukaan ja vähitellen vanhat puutarhakasvit pääsevät voitolle. Sinivalkoisuus on vallannut elintilaa muistona menneestä apteekkiajasta ja silloisesta viherpeukalosta.

Vuosittain kasvukauden alussa ja loppuvaiheessa tehdyt niitot jälkihoitoineen ovat joka vuosi tuoneet esiin uusia kukkakasveja. Mitä kaikkea siemenpankista tuleekaan esiin, kun hoitoa jatketaan? Mielessäni on käynyt ajatus, että kevyt maan kaivelu saattaisi nostaa esiin lisää mullassa piileksiviä siemenpankkilaisia. Olen tämän huomannut omaa kukkaniittyämme vuosikaudet

hoideltuamme. Kymmenet vuodet piilossa olleita kukkakasveja on ilmestynyt paikkoihin, joissa maata on syystä tai toisesta hieman kaiveltu.

Runsaan sadan eri kasvilajin joukossa on Viinikkalanpuistossa nyt huomattavan monta vanhaa perennaa, sekä koristekasveja että yrttirohtoina ehkä käytettyjä. Tämän vuoden ilahduttavin niitylle noussut tulokas on tuoksuorvokki, joka muutaman keväällä havaitun yksilön jälkeen on nopeasti levinnyt eri paikkoihin, kaiken aikaa kasvustojaan laajentaen. Ehkä ensi keväänä niitty on täynnä upeasti tuoksuvia sinisiä orvokkeja muun sinisyyden seassa.

Jo nyt, kolmen kesän hoidon aikana on saatu esiin useita vanhoja puutarhakasveja. Isokevättähti, helmililja, jalokiurunkannus, kanadanpiisku, kevätesikko, kirjopikarililja, piparjuuri, puistolemmikki, ruotsinraunioyrtti, ukonkello, vuorikaunokki, tuoksuorvokki ja jokunen vielä lajilleen tarkemmin määrittämätön. Rohtokasvina muinoin käytettyjen kasvien joukossa mm. syyläjuuri ja mesiangervo.

Tuoksuorvokki kukkii varhain keväällä ja uudelleen myöhään syksyllä. A.K.Kajander (1906) mainitsee tuoksuorvokin olevan erittäin suosittu hyvänhajuisten kukkiensa vuoksi. Vain ruusun kerrotaan suosiossa ylittäneen tuoksuorvokin. Tuoksunsa lisäksi sitä on ehkä käytetty myös rohtokasvina. Jo antiikin ajoilta löytyy mm. Hippokrateen mainintoja tuoksuorvokin käytöstä lääkkeenä moniin vaivoihin ihotaudeista hinkuyskään. Siitä tehtyjen seppelien uskottiin varjelevan juopottelun aiheuttamalta päänsäryltä.

Piparjuurta on Suomessa viljelty jo vuosisatoja. Elias Lönnrot (1866) kertoo sitä käytetyn ruokaryytinä ja lisäksi jäsenkolotuksen, vesitaudin, keripukin, rinnanahdistuksen ja kivitaudin lääkitykseen.

Vanhaa perua on ukonkellokin, joka tuotiin Suomeen jo 1700-luvulla, alun perin ravintokasviksi. Lönnrot kehuu, että sen lehdet ovat ”hyviä salaattilaitoksissa ja kaalikeitoksissa keväällä”.

Ruotsinraunioyrtti on syntynyt rohtoraunioyrtin ja tarharaunioyrtin risteymänä. Raunioyrttejä on viljelty meilläkin pitkään, esimerkiksi Elias Tillandz (1683) tunsi sen nimellä ”Räkän juuri”. Sen tuoreista tai kuivatuista juurista survottua puuroa on muinoin käytetty vaikeasti paranevien haavojen hoitoon ja moneen muuhunkin vaivaan. Raunioyrttilajit ovat kovia leviämään, joten täytyy toivoa ettei se valtaisi alaa aremmilta ja pienemmiltä siemenpankkitulokkailta.

Inkeri Hurme, Honkilahti, Komoinen

Wanhan Apteekin puutarhan puistolemmikki

Kuva: Tuomo Hurme

**EURAJOEN
APTEEKKI**
PANELIA • KIUKAINEN

PALVELEMME

EURAJOEN APTEEKKI Riikontie 2, p. (02) 868 0121 ma-pe 9-18 la 9-14	KIUKAISTEN SIVUAPTEEKKI Eurakoskentie 38, p. (02) 864 5010 ma, ke, to 9-16 ti ja pe 9-16.30	PANELIAN SIVUAPTEEKKI Paneliantie 46, p. (02) 864 7010 ma ja pe 9-16.30 ti, ke, to 9-16
---	--	--

Ala-Satakunnan Ympäristöseuran loppuvuoden 2014 tapahtumat

Käöpäretki Metsolaan 4.10.2014 klo 11.

Asiantuntijaksi on lupautunut biologi Janne Lampolahti ja kovakuoriaisharrastaja Heli Vainio

Lähempiä tietoja Erkki Jaakohuhta puh 0500 125215

Ympäristökasvatuskurssi lasten kanssa toimiville 15.11.2014 Eurassa

Lähempiä tietoja Päivi Sandelinilta, puh 050 5168350 / paivisandelin@suomi24.fi, jolle myös ilmoittautumiset.

Yhdistyksen pikkujoulu 21.11.2014 klo 18 Kauttuan jokisaunassa.

Ohjelmassa sauna, iltapala, Harri Nurmisen kuvaesitys ja pientä hauskaa.

Ilmoittautumiset Lassi Kauko puh 050 5453628 / lkauko@netti.fi 17.11. mennessä (tarvitaan, jotta voidaan tilata sopiva määrä ruokaa)

Tapahtumista löytyy tietoa myös yhdistyksen verkkosivulta www.sll.fi/satakunta/alasatakunta ja facebook-sivulta Luonto ja ympäristö ASYS.